

УДК 351.746.1

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-9385/2025-5-2>

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

Дмитренко Олег Миколайович,

кандидат військових наук, завідувач кафедри національної безпеки

Волинського національного університету імені Лесі Українки

ORCID ID: 0000-0001-8585-1645

Захист державних кордонів є ключовим елементом забезпечення національного суверенітету та безпеки. Останні глобальні зміни в політичній, економічній та військовій ситуаціях підвищують необхідність удосконалення механізмів прикордонної безпеки. Це питання є особливо актуальним для України, особливо після проголошення незалежності, оскільки країна постійно стикається із зовнішніми загрозами. Сучасні виклики, зокрема військові конфлікти, транскордонна злочинність та технологічні загрози, вимагають інтегрованого підходу до управління кордонами, що включає оптимізацію контрольних процедур, боротьбу з транскордонною злочинністю та активну міжнародну співпрацю.

У роботі розглядаються питання розвитку системи охорони кордону України, зокрема важливість комплексного підходу до боротьби з традиційними і новими загрозами. Особливо акцентується увага на модернізації прикордонної інфраструктури, впровадженні новітніх технологій та вдосконаленні системи оцінки ризиків. Ці заходи спрямовані на підвищення ефективності контролю за кордонами, запобігання незаконній діяльності, такої як контрабанда, тероризм та торгівля людьми. Дослідження також окреслює стратегічні пріоритети реформування системи охорони державного кордону України, зокрема інтеграцію європейських стандартів безпеки та поліпшення міжвідомчої координації. Інтеграція міжнародних кращих практик управління кордонами є необхідною для ефективного реагування на нові загрози, зокрема у сфері кібербезпеки, нелегальної міграції та потенційних прикордонних конфліктів.

Іншим важливим аспектом є розвиток правових рамок та стратегій, спрямованих на посилення охорони кордону України згідно з міжнародним правом. Прийняття європейських стандартів і координація дій різних органів, які займаються охороною кордону, є необхідними для створення сталої та ефективної системи безпеки.

Робота підкреслює важливість постійних реформ, впровадження новітніх технологій та активної участі міжнародних партнерів у створенні надійної й адаптивної системи захисту державних кордонів. Для забезпечення стабільності та ефективності системи охорони кордону необхідні значні зусилля на державному рівні, а також тісна співпраця з міжнародними партнерами для збереження безпеки та суверенітету України в умовах швидко змінюваного геополітичного середовища.

Ключові слова: захист державного кордону, національна безпека, прикордонна безпека, стратегія безпеки, безпека кордонів.

Dmytrenko O. M. Directions for improving policy in the sphere of protection of the state border of Ukraine

The protection of state borders is a key element in ensuring national sovereignty and security. Recent global changes in political, economic, and military contexts have increased the necessity of improving border security mechanisms. This issue is especially relevant for Ukraine, particularly after the declaration of independence, as the country constantly faces external threats. Modern challenges – including military conflicts, transnational crime, and technological threats – require an integrated approach to border management. This includes optimizing control procedures, combating cross-border crime, and fostering active international cooperation.

The paper examines the development of Ukraine's border protection system, particularly emphasizing the importance of a comprehensive approach to addressing both traditional and emerging threats. Special attention is given to the modernization of border infrastructure, the implementation of advanced technologies, and the improvement of risk assessment systems. These measures aim to enhance the effectiveness of border control and prevent illegal activities such as smuggling, terrorism, and human trafficking. The research also outlines the strategic priorities of reforming Ukraine's state border protection system, including the integration

of European security standards and improved interagency coordination. Integrating international best practices in border management is essential for effectively responding to new threats, especially in the areas of cybersecurity, illegal migration, and potential border conflicts.

Another important aspect is the development of legal frameworks and strategies aimed at strengthening Ukraine's border protection in accordance with international law. Adopting European standards and coordinating the actions of various agencies involved in border protection are necessary steps toward building a sustainable and effective security system.

In conclusion, the paper emphasizes the importance of ongoing reforms, the adoption of innovative technologies, and active participation of international partners in building a reliable and adaptive system for protecting state borders. Ensuring the stability and effectiveness of the border protection system requires significant efforts at the national level, as well as close cooperation with international partners to maintain Ukraine's security and sovereignty amid a rapidly changing geopolitical environment.

Key words: state border protection, national security, border security, strategy of security.

Актуальність дослідження. Аналіз сучасної військово-політичної та безпечної ситуації на українсько-російському й українсько-білоруському кордонах свідчить про те, що Україна стикається із серйозними загрозами для національної безпеки через військову агресію з боку російської федерації. Ці загрози вимагають прийняття комплексних заходів для зміцнення оборони та охорони державного кордону, а також удосконалення національної системи безпеки. Водночас необхідно розробляти нові механізми та підходи для реалізації державної політики в галузі прикордонної безпеки.

Захист державного кордону є важливим складником національної стратегії безпеки. У рамках цієї стратегії держава має чітко визначені цілі, завдання та пріоритети щодо забезпечення прикордонної безпеки, що реалізуються через організацію діяльності державних органів і правове регулювання відповідних дій. Основою цієї політики є конституційні норми, які визначають правовий режим державного кордону та взаємодію з іншими державами. Спільні кордони з росією та білоруссю потребують особливої уваги, зокрема в контексті двосторонніх угод та міжнародних домовленостей.

Механізми, за допомогою яких реалізується політика захисту кордону, повинні відповідати масштабам і складності існуючих загроз. Вони повинні бути ефективними, оперативними та інтегрованими в міжнародні й регіональні системи безпеки. Зокрема, велике значення має вдосконалення інтегрованого управління кордонами, яке дає

змогу оперативно реагувати на зміни в обстановці та забезпечувати надійний захист від зовнішніх загроз. Оскільки безпека кордону є частиною загальної національної безпеки, її забезпечення вимагає чіткої координації між різними державними органами та міжнародними партнерами.

Мета статті – аналіз сучасних викликів та загроз, що стоять перед системою охорони державного кордону України, а також визначення шляхів удосконалення механізмів прикордонної безпеки в умовах глобальних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вивчення проблем захисту кордонів зробили відомі вчені: О.А. Бінковський, С.В. Дейнека, О.В. Деркач [1], С.О. Дмитров, В.В. Залож, В.П. Золотов, І.С. Катеринчук, Д.А. Купрієнко [2], Д.А. Дягель, В.А. Кириленко [3].

Виклад основного матеріалу дослідження. Захист державних кордонів є невід'ємним складником існування держави, оскільки він впливає з необхідності територіального розмежування між країнами та забезпечення суверенітету на їхніх територіях. Упродовж останніх десятиліть спостерігається активний пошук нових підходів і механізмів для охорони державних кордонів, особливо у світлі глобальних політичних, економічних та військових змін [4–6]. Усе частіше держави використовують різноманітні методи, такі як локальні війни, внутрішні дестабілізуючі дії, а також політичний, інформаційний і економічний тиск, щоб досягти своїх стратегічних цілей. Прикладом таких

агресій є збройна інтервенція росії проти України, створення міграційних криз для європейських країн або кібератаки на інфраструктуру США.

У контексті сучасного світу, що постійно змінюється, стає усе більш очевидною потреба в пошуку нових ідей та оптимальних рішень для вдосконалення системи управління охороною державних кордонів. Це передбачає не лише зміцнення оборонних заходів, а й розроблення ефективних механізмів реалізації державної політики в галузі прикордонної безпеки. Питання захисту кордону України стало особливо актуальним із моменту проголошення незалежності, адже в умовах зовнішніх загроз необхідно ефективно забезпечити цілісність та суверенітет держави.

У перші роки незалежності основними завданнями зовнішньої політики України були забезпечення міжнародного визнання як суверенної та незалежної держави, визначення правового статусу її державного кордону, що мав підтвердити юридичну належність території країни. Це включало утвердження міжнародної правосуб'єктності, встановлення рівноправних відносин з іншими країнами, створення умов безпеки на міжнародній арені через розвиток дипломатичних зв'язків та відкриття посольств. Також важливим аспектом було створення внутрішньодержавних правових основ для зовнішньої політики та міжнародно-правового регулювання.

У цей період основна увага приділялася стосункам із країнами пострадянського простору як на двосторонньому рівні, так і в рамках новоствореної Співдружності Незалежних Держав (СНД). Важливими були відносини із сусідніми державами та впливовими країнами світу. Такий напрям зовнішньої політики впливав із потреби забезпечити національну безпеку, територіальну цілісність та недоторканість кордонів, а також створити сприятливі умови для України на міжнародній арені й зміцнити прикордонну безпеку.

На формування та реалізацію державної політики у сфері безпеки держав-

ного кордону України впливали кілька важливих чинників:

- поява нових держав на Півночі, Сході та Південному Заході України, таких як російська федерація, республіка білорусь і Республіка Молдова;
- географічне розташування України в межах євразійських транспортних коридорів;
- невизначеність у питаннях візової політики;
- проблеми, пов'язані з митним законодавством;
- наявність замороженого конфлікту в Придністров'ї, який торкається Східного регіону Республіки Молдова, що межує з Україною;
- зростання потоку незаконної міграції, активізація контрабандної діяльності, загроза тероризму, незаконний обіг наркотиків та інших транскордонних злочинів;
- відсутність прикордонної інфраструктури на двох третинах державного кордону (понад 4,5 тис км), які не були юридично оформлені і не охоронялися;
- слабкий розвиток наявної прикордонної інфраструктури та потреба у значних інвестиціях для її вдосконалення.

Державна прикордонна служба України спільно з іншими органами, які відповідають за загальну систему захисту державного кордону, продовжує ужиття комплексних заходів для протидії сучасним викликам та загрозам національній безпеці у цій сфері. Одним із ключових напрямів реалізації державної політики є впровадження інтегрованого управління кордонами, що дає змогу ефективно реагувати на нові загрози і забезпечувати належний контроль за державним кордоном [4].

Основною метою нової Стратегії є інтеграція України у єдиний європейський та світовий безпековий простір. Стратегія орієнтована на оптимізацію контрольних процедур на кордонах, забезпечення належного рівня безпеки та оперативне реагування на правопорушення поза пунктами пропуску. Важливим аспектом є контроль за морською ситуацією, що дає змогу швидко реагувати на її зміни. Також передбача-

ється здійснення вибіркового контролю на основі оцінки ризиків, що знижує загрози на кордонах.

Стратегія передбачає упровадження механізмів для координації дій різних органів, що беруть участь в управлінні кордонами, що має забезпечити їх ефективну співпрацю. Також планується створення дієвих механізмів міжнародного співробітництва для розвитку інтегрованого управління кордонами в Україні. Важливою метою є боротьба з транскордонною злочинністю, виявлення та повернення незаконних мігрантів до країн їх походження. Стратегія також передбачає створення системи оцінки, яка дасть змогу визначити реальний стан виконання завдань інтегрованого управління кордонами та забезпечить ефективну реалізацію політики безпеки у сфері захисту державного кордону й охорони суверенітету України, зокрема в її виключній морській економічній зоні.

Таким чином, ця Стратегія є основою для розроблення державних програм та нормативно-правових актів, що стосуються інтегрованого управління кордонами. Вона визначає сучасний стан справ, основні напрями та завдання міжвідомчого і міжнародного співробітництва у реалізації державної політики у цій сфері з урахуванням поточних та потенційних загроз безпеці державного кордону України, а також установлює критерії для оцінки ефективності цих заходів.

Сьогодні Державна прикордонна служба України продовжує свою реформу в рамках загальної реформи сектору безпеки та оборони країни. Завдання Служби визначено в законодавчих актах та стратегічних документах у сфері національної безпеки, таких як Стратегія національної безпеки України, Стратегія сталого розвитку України до 2030 р., Стратегія інтегрованого управління кордонами на 2020–2025 рр., Стратегія розвитку Держприкордонслужби, Стратегія воєнної безпеки України, Національна економічна стратегія та інші важливі документи. Усі ці стратегії орієнтовані на завдання, що стосуються захисту дер-

жавного кордону в рамках загальнодержавної системи безпеки.

Особливо важливим є рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 р. «Про окремі питання реалізації державної політики у сфері захисту державного кордону», яке було затверджене Указом Президента України від 18 серпня 2021 р. № 367/2021. Це рішення охоплює комплекс питань, що стосуються загроз національній безпеці через неналежне облаштування прикордонної інфраструктури та захисту кордону. Воно також включає заходи стратегічного планування для покращення системи захисту кордону, імплементацію європейських стандартів прикордонної безпеки, скоординовану діяльність органів влади та військових формувань для розвитку інтегрованого управління кордонами, а також створення умов для розвитку транскордонного співробітництва [5].

Успіх упровадження нових стратегій, державних програм та цільових планів у сфері захисту кордону значною мірою залежить від здатності персоналу реалізувати ці стратегії в оперативно-службовій діяльності, а також від відповідальності посадових осіб за їх виконання.

Згідно з вимогами законодавства та стратегічних документів, спрямованих на підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері захисту кордону, визначимо основні пріоритети та шляхи вдосконалення політики у цій галузі:

1. Координація діяльності учасників інтегрованого управління кордонами та міжвідомча співпраця. Це включає розроблення національної методики для контролю якості виконання завдань інтегрованого управління та створення національного каталогу оцінки якості. Також важливим є нормативне врегулювання обміну інформаційно-аналітичними матеріалами між органами, які беруть участь в управлінні кордонами. Необхідно впроваджувати цифрові та ІТ-рішення для моніторингу й оцінки виконання завдань згідно з планом Стратегії інтегрованого управління кордонами до 2025 р. Важливим є також

удосконалення механізмів координації та підвищення ефективності співпраці між суб'єктами, що займаються управлінням кордонами.

2. Підвищення ефективності загальнодержавної системи охорони державного кордону. Це передбачає оптимізацію організаційної структури Державної прикордонної служби України та вдосконалення нормативно-правової бази для органів охорони кордону. Зокрема, слід нарощувати технічні можливості охорони кордону на ділянках із росією (Харківська та Луганська області) та Румунією (Чернівецька та Закарпатська області). Необхідно продовжити модернізацію системи моніторингу надводної обстановки в Чорному морі та впроваджувати новітні технології, такі як комплекси відеоспостереження, безпілотні літальні апарати та інші технічні засоби. Також важливим є розвиток міжнародного співробітництва в організації спільних прикордонних операцій, патрулювання кордону з прикордонними службами європейських країн. Окрім того, потрібно узгоджувати плани взаємодії з іншими суб'єктами інтегрованого управління кордонами та забезпечення захисту кордону, а також спільно зі Збройними силами України працювати над охороною повітряного простору від безпілотних літальних апаратів.

3. Оптимізація контрольних процедур на державному кордоні включає: упровадження найкращих європейських та міжнародних практик контролю, модернізацію технічних засобів для проведення перевірок, удосконалення проєкту «Е-черга» для електронного бронювання, адаптацію національних контрольних систем до європейських стандартів, а також запобігання поширенню COVID-19 на території України.

4. Розвиток системи аналізу ризиків та інформаційної взаємодії передбачає: модернізацію інформаційно-телекомунікаційної системи «Гарт-5М» у межах міжнародного проєкту IMMIS, запровадження системи обробки інформації про пасажирів, а також використання європейського досвіду для оцінки ризиків на морському кордоні, зокрема через

інтегровану модель аналізу ризиків CIRAM 2.0.

5. Підвищення ефективності боротьби зі злочинністю і тероризмом включає удосконалення системи виявлення терористичних загроз на кордоні, а також отримання інформації щодо осіб і груп, які можуть бути пов'язані з терористичною діяльністю, та їх можливе використання каналів нелегальної міграції.

6. Запобігання, виявлення та припинення адміністративних порушень, при цьому дотримуючись прав і свобод людини, включає: розвиток технологічних інновацій для автоматизації заповнення протоколів і сплати штрафів, співпрацю з міграційною службою у протидії правопорушенням у міграційній сфері, а також реконструкцію тимчасових пунктів утримання затриманих осіб, зокрема за допомогою міжнародної технічної допомоги.

7. Розширення прикордонного та міжнародного співробітництва передбачає активізацію співпраці з правоохоронними відомствами сусідніх країн, членами ЄС і НАТО, а також із міжнародними організаціями, такими як FRONTEX, MOM, НАТО, ОБСЄ та ін., із метою розвитку інтегрованого управління кордонами та залучення міжнародної допомоги.

8. Розвиток науково-дослідної та інноваційної діяльності під гаслом «Наука для кордону» включає створення умов для розвитку прикордонної науки, покращення організації науково-дослідної роботи, підвищення якості наукових досліджень та підготовки кваліфікованих кадрів, а також упровадження наукових результатів у практичну діяльність органів охорони державного кордону.

Захист державного кордону є критично важливим складником національної безпеки, і Україні, з огляду на її стратегічне розташування та зовнішні загрози, необхідно постійно вдосконалювати систему охорони кордону. Основні напрями розвитку [6] включають інтегроване управління кордонами, оптимізацію контрольних процедур, боротьбу з транскордонною злочинністю та тероризмом, а також зміцнення між-

народного співробітництва. Важливими кроками є впровадження європейських стандартів безпеки, створення ефективних механізмів координації між органами влади та вдосконалення прикордонної інфраструктури. Окрім того, важливо підвищити ефективність використання новітніх технологій, зокрема для моніторингу та контролю на кордонах, і забезпечити належний рівень співпраці з міжнародними організаціями.

Систематичний розвиток науково-дослідної діяльності, а також підготовка кваліфікованих кадрів для прикордонних служб, є необхідними для успішної реалізації державної політики у цій сфері. Запровадження стратегії та програм у рамках загальнодержавної системи безпеки дасть змогу підвищити ефективність управління кордонами, посилити охорону державних рубежів і забезпечити стабільність у цій критично важливій сфері для України.

Висновки. Підсумовуючи, можна стверджувати, що охорона державного кордону України є одним із ключових пріоритетів національної безпеки та оборони. Основна мета політики – підвищення ефективності захисту кордону, забезпечення високого рівня прикордонної безпеки за збереження відкритості кордону для легітимного транскордонного співробітництва та для громадян, що подорожують. Це передбачає впровадження ефективних механізмів співпраці та координації на різних рівнях: внутрішньовідомчому, міжвідомчому, міжнародному, а також із приватним сектором. Окреслено основні пріоритети та шляхи вдосконалення політики у цій сфері з урахуванням вимог законодавства та стратегічних документів у сфері національної безпеки й оборони.

Захист державного кордону є основним елементом національної безпеки України та гарантом її територіальної цілісності та суверенітету. В умовах глобальних змін і сучасних загроз, зокрема військових, політичних, економічних та інформаційних, необхідно постійно

вдосконалювати систему охорони кордону. Важливим кроком на шляху до підвищення ефективності державної політики є інтегроване управління кордонами, яке дає змогу знижувати ризики та забезпечувати належний контроль за територією.

Упровадження нових стратегій та механізмів, таких як оптимізація контрольних процедур, координація міжвідомчого співробітництва, розвиток науково-технічних інновацій та зміцнення міжнародного співробітництва, дає змогу покращити охорону державного кордону. Особливу увагу слід приділити модернізації прикордонної інфраструктури, розвитку системи ризик-менеджменту та боротьбі з транснаціональними загрозами, такими як тероризм, нелегальна міграція та контрабанда.

Ключовими напрямками для майбутнього розвитку є поглиблення інтеграції у європейський та міжнародний безпековий простір, реалізація європейських стандартів прикордонної безпеки та розвиток ефективної співпраці між державними органами і міжнародними партнерами. Успішна реалізація зазначених стратегій та заходів потребує висококваліфікованих кадрів, постійного вдосконалення нормативно-правової бази та модернізації технічних засобів для забезпечення безпеки кордону.

Таким чином, захист державного кордону України є багатограним процесом, що потребує комплексного підходу, включаючи не лише зміцнення оборонних заходів, а й ефективне управління кордонами, міжвідомчу співпрацю, міжнародну координацію та науково-технічний прогрес.

Перспективою подальших досліджень можливо вважати пошук підходів до вдосконалення системи охорони та захисту державного кордону в умовах поточної безпекової ситуації в Україні, розроблення концептуальних положень щодо інтегрованого управління кордонами на період після 2025 р.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Деркач О.В. Пріоритетні напрями реалізації державної політики у сфері безпеки українсько-російського державного кордону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 18. С. 141–144.
2. Купрієнко Д.А. Основні поняття та категорії у сфері забезпечення прикордонної безпеки. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Військові та технічні науки»*. 2014. № 1(61). С. 357–368.
3. Кириленко В., Дягель Д. Щодо пошуку шляхів протидії основним загрозам у сфері безпеки державного кордону, які виявляються в міжнародних пунктах пропуску через державний кордон України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Військові та технічні науки»*. 2019. № 3(81). С. 65–81.
4. Про схвалення Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 687-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-p#Text> (дата звернення: 23.03.2025).
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про окремі питання реалізації державної політики у сфері захисту державного кордону» : Указ Президента України від 18.08.2021 № 367/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367/2021#n5> (дата звернення: 23.03.2025).
6. Пріоритетні напрями діяльності Державної прикордонної служби України на 2025 рік. URL: <https://dpsu.gov.ua/uk/napryami-diyalnosti> (дата звернення: 23.03.2025).

REFERENCES:

1. Derkach, O.V. (2014). Priorytetni napriamy realizatsii derzhavnoi polityky u sferi bezpeky ukrainsko-rosiiskoho derzhavnoho kordonu [Priority areas for the implementation of state policy in the field of security of the Ukrainian-Russian state border]. *Investytsii: praktyka ta dosvid* (Vols. 18), (pp. 141–144). Kyiv: TOV «DKS Tsent» [in Ukrainian].
2. Kuprienko, D.A. (2014). Osnovni poniattia ta katehorii u sferi zabezpechennia prykordonnoi bezpeky [Basic concepts and categories in the field of border security]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoyi akademii Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny. Seriya : viyskovi ta tekhnichni nauky* (Vols. 1(61)), (pp. 357–368). Khmelnytskyi: NADPSU [in Ukrainian].
3. Diagel, D. & Kyrylenko, V. (2019). Shchodo poshuku shliakhiv protydii osnovnym zahrozam u sferi bezpeky derzhavnoho kordonu, yaki vyivliaiutsia v mizhnarodnykh punktakh propusku cherez derzhavnyi kordon Ukrainy [On the search for ways to counter the main threats to the security of the state border, which are detected at international border crossing points across the state border of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoyi akademii Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny. Seriya : viyskovi ta tekhnichni nauky* (Vols. 3(81)), (pp. 65–81) Khmelnytskyi: NADPSU [in Ukrainian].
4. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny «Pro skhvalennya Stratehiyi intehrovanoho upravlinnya kordonamy na period do 2025 roku» № 687-p [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On the approval of the Integrated Border Management Strategy for the period until 2025» activity no. 687-p]. (2019, July 24). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-p#Text> (accessed 23 March 2025). [in Ukrainian].
5. Ukaz Prezydenta Ukrainy Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy «Pro okremi pytannya realizatsiyi derzhavnoyi polityky u sferi zakhystu derzhavnoho kordonu» № 367/2021 [Decree of the President of Ukraine About the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine «On some issues of implementation of state policy in the field of state border protection» activity no. 367/2021]. (2021, August 18). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367/2021#n5> (accessed 23 March 2025). [in Ukrainian].
6. Priorytetni napriamy diialnosti Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy na 2025 rik. [Priority areas of activity of the State Border Service of Ukraine for 2025]. (2025). Retrieved from: <https://dpsu.gov.ua/uk/napryami-diyalnosti> (accessed 23 March 2025). [in Ukrainian].